

Oświadczenie złożone przez senatora Kazimierza Kleinę na 71. posiedzeniu Senatu w dniu 24 stycznia 2019 r.

Oświadczenie skierowane do minister finansów Teresy Czerwińskiej

Szanowna Pani Minister!

Do mojego biura senatorskiego w ciągu ostatnich kilku miesięcy zgłosiło się wielu przedstawicieli organizacji społecznych (stowarzyszeń oraz fundacji), często posiadających status organizacji pożytku publicznego (OPP), którzy wyrazili zaniepokojenie w związku z brakiem jednoznacznych wytycznych Ministerstwa Finansów odnośnie do obowiązków spoczywających na nich w świetle ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (nowa ustawa AML). Zgodnie bowiem z treścią art. 2 ust. 1 pkt 21 nowej ustawy AML „instytucjami obowiązany są m.in. fundacje ustanowione na podstawie ustawy o fundacjach w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane”. Ustawodawca w uzasadnieniu projektu nowej ustawy AML wskazał, że w ten sposób „doprecyzowano zakres, w jakim obowiązki instytucji obowiązanych spoczywają na stowarzyszeniach posiadających osobowość prawną oraz fundacjach, wskazując, że dotyczy on wyłącznie przypadków przyjęcia lub dokonania płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro”.

Jednocześnie w art. 183 nowej ustawy o AML stwierdza się, że „w okresie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy instytucje obowiązane, o których mowa w ustawie uchylanej w art. 197, przekazują informacje, o których mowa w art. 72, oraz formularze, o których mowa w art. 77 ust. 1, zgodnie z przepisami dotychczasowymi, a po upływie tego okresu, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy – zgodnie z przepisami dotychczasowymi albo przepisami niniejszej ustawy”.

Biorąc więc pod uwagę wskazane regulacje prawne, należy postawić następujące pytania.

1. Czy fundacja lub stowarzyszenie, które nie przyjmuje i nie będzie przyjmować płatności gotówkowych powyżej progu 15 000 euro, co zostało zapisane zarówno w statucie jednostki, jak i w wewnętrznych regulacjach polegających na wydaniu pracownikom przez zarząd pisemnego zakazu przyjmowania takich wpłat, nie spełnia definicji instytucji obowiązanej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 21 nowej ustawy AML i w związku z tym nie podlega przepisom tejże ustawy?

2. Czy, jeżeli fundacja lub stowarzyszenie wraz z wejściem w życie nowej ustawy AML podjęła decyzję o nieprzyjmowaniu płatności gotówkowych oraz braku realizacji płatności gotówkowych, to tym samym taki podmiot słusznie zakłada, że nie będą do niego znajdować zastosowania obowiązki wynikające z nowej ustawy AML, a w szczególności te mające swoje źródło w art. 183 nowej ustawy AML?

Co do pytania nr 1 – w mojej ocenie odpowiedź na pytanie nr 1 powinna być twierdząca, bo taka jednostka nie spełnia definicji instytucji obowiązanej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 21 nowej ustawy AML i w związku z tym nie podlega przepisom tej ustawy. Pragnę zwrócić uwagę, iż pod rządami starej ustawy AML przepis analogiczny do obowiązującego aktualnie fundacje dotyczył stowarzyszeń. Zgodnie z art. 2 pkt 1 lit. s tamtej ustawy za instytucje obowiązane należało rozumieć „stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, (...) oraz przyjmujące płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 15 000 euro, również w drodze więcej niż jednej operacji”. Na gruncie tego przepisu Ministerstwo Finansów wyjaśniło, iż „instytucją obowiązaną jest stowarzyszenie posiadające osobowość prawną, (...) przyjmujące płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 15.000 EUR”. Jeżeli stowarzyszenie nie przyjmowało płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 15 000 euro, to w takim wypadku nie było instytucją obowiązaną. Nadto na gruncie obowiązujących wówczas regulacji Ministerstwo Finansów uznało, że „przyjęcie powyższego założenia działalności stowarzyszenia powinno jednak znaleźć odzwierciedlenie w dokumentach wewnętrznych regulujących jego działalność, aby wynikało z nich jednoznacznie, czy stowarzyszenie jest lub nie instytucją obowiązaną” (wyjaśnienia z 29 grudnia 2009 r.).

Co do pytania nr 2 – w mojej ocenie odpowiedź na pytanie nr 2 powinna być twierdząca. Fundacja lub stowarzyszenie, które wraz z wejściem w życie nowej ustawy AML podjęły decyzję o nieprzyjmowaniu płatności gotówkowych oraz braku realizacji płatności gotówkowych, nie będą adresatem obowiązków wynikających z treści nowej ustawy AML, a w szczególności tych mających swoje źródło w art. 183 ww. ustawy.

Jak wynika bowiem z treści art. 183 nowej ustawy AML, „w okresie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy instytucje obowiązane, o których mowa w ustawie uchylanej w art. 197, przekazują informacje, o których mowa w art. 72, oraz formularze, o których mowa w art. 77 ust. 1, zgodnie z przepisami dotychczasowymi, a po upływie tego okresu, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy – zgodnie z przepisami dotychczasowymi albo przepisami mniejszej ustawy”.

W mojej ocenie oczywiste jest, że zamysłem wprowadzających ten przepis jest udzielenie istniejącym instytucjom obowiązanych pewnego okresu przejściowego, w którym będą mogły jeszcze stosować uchylone przepisy i jednocześnie dostosować się do nowych zasad. Wszakże sam ustawodawca w projekcie nowej ustawy AML wskazał, że „w art. 180 wprowadzono regulację przejściową, stosownie do której w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy instytucje obowiązane, o których mowa w ustawie uchylanej w art. 194, tzw. stare instytucje obowiązane, będą przekazywały informacje o transakcjach ponadprogowych, o których mowa w art. 72, oraz formularze, o których mowa w art. 77 ust. 1 ust. 1, na podstawie przepisów dotychczasowych. Po upływie tego czasu, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, będą mogły wybrać sposób przekazywania ww. informacji oraz formularzy identyfikujących, tj. albo zgodnie z przepisami dotychczasowymi, albo zgodnie z przepisami projektowanej ustawy. Proponowane rozwiązania są związane z koniecznością wdrożenia przez instytucje obowiązane właściwych rozwiązań informatycznych, w tym z dostosowaniem do rozwiązań przewidzianych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 78 ustawy”.

W mojej ocenie na gruncie powyższych regulacji oraz uzasadnienia projektu nowej ustawy AML należy przyjąć, że celem normy prawnej zamieszczonej w art. 183 było wprowadzenie norm przejściowych dla podmiotów, które także pod rządami nowej ustawy będą miały status „instytucji obowiązanych”, jeżeli zaś fundacje lub stowarzyszenia wraz z wejściem w życie nowej ustawy AML podjęły decyzję o nieprzyjmowaniu płatności gotówkowych oraz braku realizacji płatności gotówkowych, to tym samym taki podmiot słusznie przyjmuje, że nie jest on adresatem ww. obowiązku.

Kazimierz Kleina